

PERSBERICHT

Augustus 2018

Verslag aan het Vlaams Parlement

Energie-efficiëntie in Vlaamse overheidsgebouwen

Het Rekenhof onderzocht in hoeverre de Vlaamse overheid haar voorbeeldrol speelt door inspanningen te leveren om de eigen gebouwen energie-efficiënter te maken, zoals Europa van haar verwacht. Het concludeerde dat de Vlaamse Regering daarbij weinig ambitieuze doelstellingen vooropgesteld heeft. Een inspanning vergelijkbaar met de plaatsing van 10 cm bijkomende dakisolatie in ongeveer 30 gebouwen bleek al ruim voldoende om de Europese norm te halen. De Vlaamse Regering keurde echter nog andere actieplannen goed die wel ambitieus zijn. De uitvoering van die actieplannen kwam echter traag op gang.

Internationale audit

In haar strijd voor de reductie van CO₂-emissies en om haar klimaatdoelstellingen te behalen, eist Europa in enkele richtlijnen van haar lidstaten een verbetering van de energieprestaties en energie-efficiëntie van gebouwen. Zij heeft de overheden daarbij een voorbeeldfunctie toegemeten en een klemtoon gelegd op de renovatie van het gebouwenpatrimonium. In het kader van een internationaal onderzoek door acht Europese rekenkamers, ging het Rekenhof na hoe het Vlaams Gewest, uitgaand van zijn voorbeeldfunctie, deze richtlijnen heeft uitgevoerd.

EPB- en EPC-verplichtingen

De richtlijn *energieprestatie en binnenklimaat* (EPB-richtlijn) verplicht de lidstaten minimumeisen vast te stellen voor de energieprestatie van nieuwe gebouwen en van bestaande die grondig worden gerenoveerd. Het Vlaams Gewest heeft deze verplichtingen omgezet in Vlaamse regelgeving, zij het met een late inwerkingtreding voor zijn niet-residentiële gebouwen. De lidstaten moeten ook een systeem van energieprestatiecertificaten (EPC) organiseren. Vlaanderen wilde in de eerste plaats een eenvoudig en financieel haalbaar systeem. Daardoor geeft het EPC geen nauwkeurig beeld van de energieprestaties van overheidsgebouwen. De Vlaamse regelgeving heeft de overheidsinstanties bovendien niet verplicht de aanbevelingen in de certificaten daadwerkelijk uit te voeren. Het Vlaams Energieagentschap moet de uitvoering van de EPC-regelgeving controleren, maar richt zijn controles vooral op de woonsector, en minder op de publieke gebouwen. Het VEA heeft overigens geen zicht op het aantal overheidsgebouwen dat een EPC zou moeten hebben.

Europese renovatieverplichting

Europa wil dat de lidstaten een inspanning doen voor dat deel van het overheidspatrimonium dat niet aan de minimale energienormen voldoet. Ze moeten hetzij jaarlijks 3% van de vloeroppervlakte renoveren (standaard aanpak), hetzij inspanningen leveren die resulteren in minstens dezelfde energiebesparing (alternatieve aanpak). Vlaanderen koos voor de alternatieve aanpak, die meer flexibele – en wellicht goedkopere – maatregelen toelaat. Het heeft ook gebruik gemaakt van alle uitzonderingsgronden voor de onttrekking van gebouwen aan de concrete doelstelling. Het vierde Vlaams energie-efficiëntieplan gaat uiteindelijk uit van een zeer lage doelstelling: 5,9 gigawattuur besparen over 7 jaar. Dat staat gelijk met een bijkomende dakisolatie van 10 cm in ongeveer 30

gebouwen. De Vlaamse overheidsentiteiten moeten de concrete maatregelen daarbij zelf bepalen en uitvoeren.

De VEA-monitoring van de besparingen, die weliswaar uitgaat van een berekening van het besparingspotentieel, en niet van een meting van de werkelijke besparingen, toont dat Vlaanderen zijn besparingsdoelstelling 2014-2020 eind 2016 al had bereikt. Alleen al de energiebesparende maatregelen die Het Facilitair Bedrijf tot nu toe nam in de betrokken gebouwen volstonden om de volledige besparingsdoelstelling tegen 2020 te realiseren.

Andere plannen

De Vlaamse Regering keurde in 2016 haar *Actieplan klimaatimpact Vlaamse overheid* goed, met twee deelplannen die ook de energie-efficiëntie van de Vlaamse overheidsgebouwen beïnvloeden: het actieplan energie-efficiëntie van het Vlaams Energiebedrijf (VEB) en het actieplan gebouwenportfolio van Het Facilitair Bedrijf. Deze deelplannen zijn wel ambitieus, maar kwamen vrij laat tot stand gelet op hun horizon van 2020, waardoor ook de acties pas laat konden starten. De afgelopen jaren verbeterden de planmatige aanpak van de problemen en de verzameling van patrimonium- en energiedata.

Vlaanderen heeft de energiebesparende investeringen in overheidsgebouwen vooral decentraal ten laste gelegd, met name van de eigen middelen van de entiteiten, deels gehergroepeerd in een energievoisie. Daaraan voegt het middelen van Het Facilitair Bedrijf en het Vlaams Klimaatfonds toe. Vooral de financiering van het actieplan van het VEB is complex. De uitvoering verloopt minder optimaal en laat vertragingen optekenen. Het aantal voorgestelde projecten blijft voorlopig onder de verwachtingen, maar indien de al geselecteerde projecten zullen uitgevoerd zijn zal volgens een eerste inschatting toch meer energie worden bespaard dan vooropgesteld. De lange terugverdientijden zullen vermoedelijk langer dan voorzien een beroep op bijkomende middelen van het Vlaams Klimaatfonds vereisen. De middelen voor nieuwe verbintenissen in het kader van het plan van Het Facilitair Bedrijf blijken dan weer niet duidelijk uit de begrotingsdocumenten. Uit een rapport uit 2017 over dit plan blijkt dat de meeste ingrepen in hun voorbereidende fase vertoeven: maar één van de acht masterplannen en maar 10% van de geplande enkelvoudige ingrepen was in 2017 uitgevoerd. De opvolging van de plannen kampt vooralsnog met problemen bij gebrek aan degelijke, onderling koppelbare vastgoeddatabanken. De Terra-databank moet deze problemen oplossen, maar haar ontwikkeling kent vertraging.

Reactie van de ministers

De ministers antwoordden dat investeringen in energie-efficiëntie van de overheidsgebouwen het klimaatbeleid dienen en de energiefacturen verlagen. Energie-efficiëntie is een essentiële pijler van het Vlaamse Energie- en Klimaatplan dat wordt besproken binnen de Vlaamse Regering. Met de aanbevelingen uit het rapport zal bij de opmaak van de plannen met horizon 2030 rekening kunnen worden gehouden.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Energie-efficiëntie in Vlaamse overheidsgebouwen* is bezorgd aan het Vlaams Parlement. Het verslag en dit persbericht staan op de website van het Rekenhof (www.rekenhof.be).